

Täysistunto

Torstai 12.12.2024 klo 16.00—18.29

8. Hallituksen esitys eduskunnalle kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetun lain 1 ja 24 § :n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 169/2024 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 16/2024 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Mennään keskusteluun. Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.00 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä on käsittelyssä luonnonmarjojen poimijoiden osalta niin sanottu marjanpoimijalaki, jos näin kiteyttäisi tätä. Nyt heti alussa täytyy sanoa se, että kun täällä salissa on oikealta puolelta aika useasti sanottu, että me kaikkia lakeja vastustamme täältä oppositiosta, [Juha Hänninen: Nyt ei sanota!] niin tätä lakia puollamme yksimielisesti, että nyt pankaa tämä merkille. Tämä on todella hyvä uudistus, ja siitä kiitos hallitukselle, että toi tämän lain tänne.

Tässä on ollut taustalla monia hyväksikäyttöepäilyjä. Täällä on selvästi käytetty hyväksi luonnonmarjanpoimijoiden tilaa. Heillä on ollut ongelmia ansioissa, on epäilty ihmis-kauppaa, on tehty töitä ilman työsuhdetta ja vähimmäissuojaa, eli täällä on tällaisia taustoja. Tästä syystä myös turistiviisumit, Schengen-hakemusten vastaanotto Thaimaasta on keskeytetty 15.3. tänä vuonna, ja thaimalaiset viranomaiset myös ovat olleet Suomeen yhteydessä.

Tässä on aika monia ongelmakohtia, ja tämä lakiesitys nyt vastaa niihin hyvin. Täydellinen tämä ei ole, mutta on tässä päästy askeleita eteenpäin. Henkilöt ovat jatkossa pääasiassa työsuhteisia kausityöntekijöitä, ja tämä on oleellinen osa. Tämä tekee sen, että riskien hallinta helpottuu, kun poimijat ovat kausityöntekijöinä suomalaisen työlainsäädännön piirissä, jolloin heille soveltuu muun muassa työsuhdetta, työturvallisuutta sekä työterveyshuoltoa koskeva lainsäädäntö, jonka noudattamista valvoo työsuojeluviranomainen.

Lisäksi soveltuvan yleissitovan työehtosopimuksen, eli maaseutuelinkeinojen työehtosopimuksen, säännökset tulevat noudatettavaksi. Nämä ovat niitä peruseriaatteita, jotka tässä luonnonmarjanpoimijoihin nyt sitten sovelletaan, ja tämä lähtökohtaisesti ratkaisee monia näistä tilanteista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 134/2024 vp

Kysymys jatkossa on, kuinka hyvin työsuojelupiirien resurssit ja työsuojeluvalvonnan resurssit huomioivat tämän. Mutta lähtökohtaisesti tällä on nytten korjattu se ongelma, joka on tässä syntynyt.

Toivottavasti Suomen metsistä marjat tulevat jatkossa sellaisilla työehdoilla ja sellaisilla säännöillä, että niitä voimme mieluusti sitten tältäkin osin nauttia. Ne ovat meille iso luonnonvara, mutta myöskin on oikeudenmukaista, että niitä poimimaan tulevat saavat niitä töitä tehdä suomalaisilla työehdoilla. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

18.04 Juha Hänninen kok: Arvoisa rouva puhemies! Suomen on oltava maa, jossa kenenkään ei tarvitse pelätä joutuvansa hyväksikäytön tai ihmiskaupan uhriksi. Tämä koskee myös ulkomaisia marjanpoimijoita, jotka ovat saapuneet auttamaan tärkeässä elinkeinossamme. Hallituksen esitys kausityölain muuttamisesta siirtää luonnonmarjapöiminnan työsuhteisen työn piiriin. Ulkolaiset marjanpoimijat saavat työsuhteiden kautta oikeudenmukaiset työehdot, vähimmäispalkan sekä suomalaisen työlainsäädännön turvan. Näillä muutoksilla varmistamme, että marjanpoimijat ovat tasavertaisessa asemassa muiden työntekijöiden kanssa. Tämä on paitsi oikein myös välttämätöntä marja-alan maineen ja tulevaisuuden kannalta.

Arvoisa puhemies! Marja-alalla on esiintynyt vakavia väärinkäytöksiä, joista pahimmillaan on puhuttu ihmiskauppana. Tämä ei ole vain yksittäisten yritysten ongelma, se on koko alan maineeseen vaikuttava kysymys. Valitettavasti olemme nähneet, kuinka muutamat yritykset ovat heikentäneet myös rehellisesti toimivien yritysten asemaa. Tästä on päästävä eroon. Tämänkin lakiuudistuksen jälkeen on haasteita tällä alalla. Monet ulkomaiset poimijat ottavat suuria velkoja päästäkseen Suomeen, ja ulkomaalaisten rekrytointiyritysten verkostossa saattaa esiintyä ongelmia. Näihin emme tällä lainsäädännöllä voi suoraan puuttua. On tärkeää, että jatkossa kiinnitämme huomiota rekrytoinnin eettisyyteen ja siihen, että poimijoiden kokonaisturvallisuus varmistetaan kaikissa tilanteissa.

On selvää, että muutos lisää kustannuksia yrityksille. Työsuhteinen marjanpoiminta tarkoittaa, että yritysten on maksettava marjanpoimijoiden palkat ja niihin liittyvät sivukulut, kun aikaisemmin poimijat ovat kantaneet riskin jopa sadon määrästä. Tämä on kuitenkin välttämätön askel, sillä ihmisten hyväksikäytön lopettaminen ei saa olla neuvoteltavissa oleva asia. Vastuullisuus maksaa, mutta on oikein, että yritykset ottavat vastuun omasta toiminnastaan.

Arvoisa rouva puhemies! Suomi ei voi sallia hyväksikäyttöä, ei marjametsissä eikä missään muuallakaan. Nyt on meidän aikamme osoittaa, että olemme sitoutuneet parantamaan heikommassa asemassa olevien työntekijöiden oikeuksia ja turvaamaan inhimillisen kohtelun jokaiselle. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkonen poissa. — Edustaja Räsänen.

18.07 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Täytyy heti alkuun todeta, että edustaja Hännisellä oli erittäin väkevä puheenvuoro. Ehkä harvoin näin täältä oppositiosta kuuluu, mutta yhdyn kaikkeen siihen, mitä edustaja totesi. Olen tottunut kyllä täällä salissa aikaisemminkin pitämään edustaja Hännisen puheenvuoroja erittäin painokkaina. Aina emme

Pöytäkirjan asiakohta PTK 134/2024 vp

ehkä ihan sisällöstä ole olleet täysin samaa mieltä, mutta nyt voin todeta, että kaikkeen siihen, mitä tuolta totesitte, yhdyn täysin.

Ja kun nyt käsittelemme todella tätä valiokunnan yksimielistä mietintöä hallituksen esityksestä, jolla todella tätä marja-alan tilannetta parannetaan, niin tämän edistymiselle ja voimaansaattamiselle voi kyllä kaiken tuen antaa, jotta tätä tilannetta todella voidaan parantaa.

Ehkä se keskeisin asia, mikä on tässä, on se, että totta kai meidän pitää tehdä kaikkemme, että me pystymme aina auttamaan sitä heikompaa, tässä tapauksessa marjanpoimijaa, sekä ehkäisemään niitä väärinkäytöksiä ja suoranaista ihmiskauppaa ja muutenkin parantamaan alan mainetta. Mutta on myös se toinen huomio, että tällä nimenomaisella muutoksellakin huolehditaan siitä, että rehellinen toimija aina voittaa, että rehellinen toimija pärjääsi. Aina kun me puhumme harmaasta taloudesta tai suoranaista ihmiskaupasta, niin siinä on juuri se puoli, että se on paitsi inhimillisesti täysin kestäväntöntä ja väärin niitä ihmisiä kohtaan, jotka joutuvat tällaisen kohtelun kohteeksi, myös väärin heitä kohtaan, jotka toimivat pelisääntöjen mukaisesti. Tällä marja-alalla on juuri huomattu se, että on monia toimijoita, jotka tekevät asiat oikein, noudattavat kaikkia käytäntöjä, lainsäädäntöä, jämäptisti ja pyrkivät todella tulemaan toimeen rehellisellä toiminnalla, ja sitten on heitä, jotka ovat todella sanoneet piut paut kaikille säännöille ja syyllistyneet suorastaan ihmiskauppaan ja ovat sitten siinä samalla totta kai mustanneet koko alan maineen.

Sen takia on erittäin tärkeää, että me lainsäädäntöä muutamme, jotta me pystymme parantamaan marjanpoimijoiden asemaa, pystymme kehittämään lainsäädäntöä, ehkäisemään väärinkäytöksiä mutta myös korostamaan sitä, että rehelliselläkin toiminnalla voi pärjätä, ja voimme tätäkin kautta palauttaa suomalaistenkin uskoa tähän koko marja-alaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskela.

18.10 Minja Koskela vas: Arvoisa puhemies! Vasemmistoliitto on jo pitkään ajanut marjanpoimijoiden oikeuksia vaatimalla muun muassa pakkoyrittäjyyden kitkemistä. Marjanpoimijoiden lisääminen tähän kausityölakiin tuo viimein työntekijän oikeudet marjanpoimijoille, ja se on erittäin hieno asia. Meidän eduskuntaryhmästämmme entinen kansanedustaja, nykyinen europarlamentaarikko Li Andersson ja edustaja Mai Kivelä ovat ehdottaneet täsmälleen tätä tässä lakiehdotuksessa esitettyä toimea omassa lakialoitteessaan maaliskuussa 2024, ja on erittäin hieno asia, että tämä asia nyt etenee.

On kuitenkin niin, että pelkästään tämä kausityölain muuttaminen ei riitä, sen lisäksi tarvitaan esimerkiksi työsuojeluviranomaisen resurssien turvaamista. Marjanpoimijat ja muut ulkomaalaistaustaiset maa- ja metsätalouden töissä toimivat ulkomaiset ihmiset ovat erityisen haavoittuvaisessa asemassa suomalaisilla työmarkkinoilla. Meillä on tiedossa lukuisia tapauksia, joissa ulkomaalaista työvoimaa on käytetty hyväksi, vaikka nämä ihmiset ovatkin olleet nimellisesti työsuhteissa. Ei ole siis iloa siitä, että säädetään laki, mikäli viranomaisilla ei ole todellisia mahdollisuuksia valvoa sitä, miten se laki toteutuu. Toki tämä esitys on myöskin meidän tavoitteidemme mukainen, mutta ajattelemme myös, että pitäisi pystyä valvomaan paremmin, että oikeudet toteutuvat myös työntekijöillä. Tässä mietinnössähän tämä ongelma tästä valvonnasta on katettu lähinnä niin, että tarkkaillaan tilannetta, ja se ei yksin riitä, vaikka toki tämä laki onkin oikeaan suuntaan menevä ja erittäin kannatettava kokonaisuutena.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 134/2024 vp

Viranomaisten resurssien ja valvontamahdollisuuksien lisäksi ajattelen, arvoisa puhemies, että tarvitsemme sellaisia työelämäkäytäntöjä, jotka varmistavat, että kieltä oppimattomien ja/tai muuten haavoittuvassa asemassa olevien työntekijöiden asema vahvistuu ja se on työmarkkinoilla vahva ja hyvä. Yksi tällainen esitys voisi olla ammattiliittojen joukkokannеоikeus, joka olisi työelämäparannus ja myöskin tässä hallituksen työelämäheikennysten keskellä yksi sellainen asia, jolla voitaisiin kehittää työelämää työntekijöiden näkökulmasta paremmaksi.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 169/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.